

TURIZMO SPECIALISTAS VIEŠAJAME
ADMINISTRAVIME: PROFESIONALUMO
KOMPONENTĖS

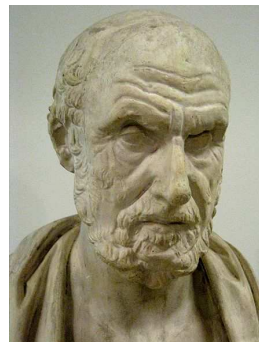
Jonas Jagminas, Mykolo Romerio Universitetas

Kėdainiai
2012-06-07

Iš Hipokrato priesaikos

primum non nocere

PIRMIAUSIA NEPAKENKI

Iš WTO/TTO/ dokumento

TTO narės pripažįsta, kad nuolatinis augimas ir turizmo sėkmė priklauso nuo to, kaip gerai jų dabartinė ir ateinanti darbo jėga yra pasiruošusi reaguoti į tokios daugiaspektės srities (turizmo) poreikius.

Iš "TURIZMO PLĖTROS IKI 2015 METŲ STRATEGIJA"

Lietuvos turizmo SSGG (SWOT) analizė :

SILPNYBĖS

- **Nepakankami turizmo sektoriaus administravimo pajėgumai savivaldybėse**
- **Mažas dėmesys turizmo planavimui ir rinkodarai vietiniame lygmenyje.**
- **Nepakankamai vykdomi moksliniai tyrimai turizmo srityje.**

Ypač miglotas supratimas apie rekreacijos ir turizmo ūkį politikų bei vykdytojų tarpe.

Tai sąlygoja tarpžinybinius trukdžius sprendžiant turizmo finansavimo, investicijų, politikos klausimus

LIETUVOS RESPUBLIKOS TURIZMO ĮSTATYMAS

18 straipsnis. Savivaldybių institucijų kompetencija turizmo srityje

Savivaldybės:

- 1) skatina turizmo verslą kaip darbo vietų kūrimo ir gyventojų užimtumo priemonę;
- 2) vadovaudamosi Nacionalinės turizmo plėtros programos nuostatomis, rengia, tvirtina ir įgyvendina savivaldybės turizmo plėtros programas (strategijas) arba savivaldybės turizmo ir rekreacijos plėtros schemas ir projektus;
- 3) rengia ir įgyvendina viešosios turizmo ir poilsio infrastruktūros projektus;
- 4) steigia savivaldybių turizmo informacijos centrus. Kai savivaldybės turizmo informacijos centras nėra įsteigtas, tvarko ir teikia turizmo paslaugų ir išteklių duomenis Lietuvos turizmo informacijos sistemai;
- 5) planuoja ir įgyvendina priemones, reikalingas rekreacinių teritorijų apsaugai, poilsio ir turizmo veiklai šiose teritorijose plėtoti, tvarko rekreacinių teritorijų apskaitą, tvirtina rekreacinių teritorijų naudojimo reglamentus;
- 6) atlieka savivaldybės teritorijoje esančių turizmo išteklių ir paslaugų rinkotyrą ir rinkodarą;
- 7) įstatymų nustatyta tvarka su turizmo paslaugų teikėjais – juridiniais ir fiziniais asmenimis – sudaro sutartis dėl rekreacinių išteklių naudojimo (nuomos) turizmui ir poilsio, kontroliuoja šių sutarčių vykdymą;
- 8) įstatymų nustatyta tvarka tvirtina vietinių rinkliavų už savivaldybei priklausančių rekreacinių išteklių naudojimą dydį ir mokėjimo tvarkos aprašą;
- 9) planuoja ir organizuoja vaikų ir jaunimo stovyklų veiklą, nustato šioms stovykloms taikomus reikalavimus ir kontroliuoja jų vykdymą.

Turizmo magistrantūros studijos Lietuvoje	
Kultūros paveldas ir turizmas	Vytauto Didžiojo universitetas
Turizmo sporto vadyba	Lietuvos kūno kultūros akademija
Tarptautinio turizmo vadyba	Vilniaus universitetas
Rekreacijos ir turizmo vadyba	Klaipėdos universitetas
Viešojo administravimo programa Tarptautinio turizmo administravimo specializacija	Mykolo Romerio universitetas

Profesionalumo sąvoka neretai tapatinama su kompetencijos ir kvalifikacijos sąvokomis, todėl svarbu nurodyti jų apibrėžtis

Susisteminius viešojo administravimo autoritetų ir teoretikų pateikiamus profesionalumo bruožus, galima išskirti **keturiolika** dažniausiai profesionalumui priskiriamų ypatybių. Pagrindine profesionalumo savybe autorių yra išskiriamas **autonominis statusas**, pasireiškiantis per autonominį sprendimų priėmimą

(Gargan, 1997; Bowman, 2001; Overman, Foss, 1991; Gortner, 2001; Adams, 2001; Sabet, Klinger, 1993; Kearney, Sinha, 1988).

A. Farazmandas (2002) profesionalumo sąvoką apibrėžia per **profesionalizacijos procesą**, siedamas pastarąjį su viešojo sektoriaus reforma. Veiksmingumas, efektyvumas, pelningumas (rinkos modelio savybės), anot autoriaus, į viešąjį administravimą pateko profesionalizacijos dėka. Dar vienas profesionalizacijos padarinys, kurį pastebi A. Farazmandas, instrumentinio racionalumo dimensijos įvestis į viešąjį administravimą. Instrumentinio racionalumo teorija skelbia, jog dalykas svarbus ne pats savaime, o tik kaip instrumentas. Pvz., kompetencijos, šios teorijos plotmėje, svarbios ne pačios savaime, o tik kaip instrumentas efektyvumui pasiekti.

Profesionalo aksioma yra pažymima kaip *neutrali kompetencija*, t.y. profesionalo gebėjimas priimti sprendimus nepriklausomai nuo savo asmeninių įsitikinimų

Vienas svarbesnių profesionalumo bruožų – *tarnavimas viešajam interesui*, o ne asmeniniam interesui

Beveik visi be išimties pasirinkti autoriai pabrėžia *standartizacijos ir kodifikacijos* būtinumą profesionalumo kūrime apsaugo profesionalus nuo „šarlatanų“.

** (Gargan, 1997; Bowman 2001; Noordegraaf, 2007; Cooper, 1984; Kearney, Sinha, 1988; Berman, 1999, United Nations, 2000).

M. Noordegraafas (2007) apklausęs viešojo sektoriaus darbuotojus, ką jiems reiškia profesionalumas, ir atlikęs tyrimą, nustatė dešimt dažniausiai vartojamų profesionalumo epitetų:

- ❖ **profesinis žinojimas**,
- ❖ nusimanymas ,
- ❖ mokėjimas,
- ❖ kompetencija,
- ❖ profesiniai įgūdžiai,
- ❖ kvalifikuotas
- ❖ etiškas/moralus,

NVV reformos sąlygojo senojo profesionalumo (angl. *old professionalism*) peržiūrėjimą ir pakeitimą **naujuoju profesionalumu** (angl. *New Professionalism*). Senasis profesionalas NVV kontekste, kaip pastebi Ewan Ferlie'is ir Keith J. Geraghty'is (2005), keičiamas žinojimo darbuotoju (angl. *knowledge worker*) arba ekspertu.

Profesionalumas yra daugialypė dimensija, apimanti tiek teorinę dalį – mokymąsi aukštojoje mokykloje, aukštos kvalifikacijos bei ekspertinio žinojimo įgijimą, tiek praktinę – kompetencijų ir žinojimo tobulinimą ir pritaikymą praktikoje.

Ekspertas (lot. *expertus* – įgudęs, prityręs), galima pastebėti, atstovaudamas labiau per praktiką įgyjamų įgūdžių sričiai, apima siauresnę sritį nei profesionalas. Kaip pažymi E. Ferlie'is ir K. J. Geraghty'is (2005), naujieji vadybininkai (naujieji profesionalai, ekspertai) **profesionalais tampa per praktiką**.

Kaip tvirtina D. Argyriadesas (2003), stiprinant profesionalumą viešajame sektoriuje šlovinama 3 E trejybė /3 E modelis – efektyvumas, veiksmingumas, ekonomiškumas (angl. efficiency, economy, effectiveness/ I.turėtų būti pakeista **darnos, tęstinumo, nuoseklumo ir patikimumo** sąjunga.

KLAUSIMYNAS (DARBINĖ VEIKLA)

- Klausimyne buvo nurodytos darbinės veiklos:
 - A - tyrimai ir plėtra;
 - B - konceptualizacija, planavimas ir kūrimas;
 - C - išteklių naudojimas ir kontrolė;
 - D - įrengimų eksploatacija;
 - E - administracinių sistemų vykdymas;
 - F - duomenų rinkimas ir siuntimas;
 - G - natūralių išteklių priežiūra ir plėtojimas;
 - H - paslaugų teikimas;
 - I - instruktavimas ir mokymas.

TYRIMAS

- Tyrimo tikslai:
 - pažiūrėti, ar įtvirtinta klasifikavimo schema yra tinkama darbo vietų turizmo srityje klasifikavimui;
 - pažiūrėti, kurios akademinės disciplinos svarbiausios darbui ir karjerai turizmo srityje.
- Tyrimo tikslams pasiekti buvo sudarytas klausimynas.

TYRIMAS

- Tyrimo tikslai:
 - pažiūrėti, ar įtvirtinta klasifikavimo schema yra tinkama darbo vietų turizmo srityje klasifikavimui;
 - pažiūrėti, kurios akademinės disciplinos svarbiausios darbui ir karjerai turizmo srityje.
- Tyrimo tikslams pasiekti buvo sudarytas klausimynas.

KLAUSIMYNAS

- Tyrimui buvo pasirinkta klasifikavimo sistema, kuri apjungia bendrą darbo turinį ir valdžios (įgaliojimų) lygį.
- Pirminė darbo analizė prasideda šiomis keturiomis dimensijomis:
 - darbinė veika;
 - darbinės veiklos lygmuo (kokių įgūdžių reikia);
 - įgaliojimų lygmuo;
 - žinios.

KLAUSIMYNAS (DARBINĖ VEIKLA)

- Klausimyne buvo nurodytos darbinės veiklos:
 - A - tyrimai ir plėtra;
 - B - konceptualizacija, planavimas ir kūrimas;
 - C - išteklių naudojimas ir kontrolė;
 - D - įrengimų eksploatacija;
 - E - administracinių sistemų vykdymas;
 - F - duomenų rinkimas ir siuntimas;
 - G - natūralių išteklių priežiūra ir plėtojimas;
 - H - paslaugų teikimas;
 - I - instruktavimas ir mokymas.

KLAUSIMYNAS (DARBINĖ VEIKLA)

Veikla nenurodo, kokių įgūdžių reikia darbui atlikti, todėl tiriamiesiems buvo nurodyta pasirinkti vieną iš lygmenų:

1. Mano darbas reikalauja bendro supratimo apie paprastas procedūras ir instrukcijas.
2. Mano darbe reikalinga atpažinti ir spręsti praktines problemas, išsiaiškinti, kokios informacijos reikia, suprasti darbo svarbą.
3. Mano darbe reikalinga spręsti daug intelektualinių, praktinių problemų, suprasti, kaip veikia industrija.

Darbinė veikla

Veikla	Skaičius
AB	31
AI	28
BC	14
AF	10
CH	9
EF	7
AH	5
BH	4
FH	3
CF	2

REZULTATAI

Žinios

Nr.	Dalykas	Skaičius
1	Marketingas	61
2	Rekreacija ir laisvalaikis	50
3	Verslas ir finansai	42
4	Ekonomika	27
5	Žmogiškųjų išteklių valdymas	18
6	Apyvadinimo administravimas	17
7	Miesto ir regioninis planavimas	15
8	Mokymas	14
9	IT/ geografija	13/13
10	Transportas	7
11	Sociologija/psichologija	6/6
12	Antropologija	4
13	Agrikultūra, žemdirbystė	3
14	Politologija/ teisė	2/2
15	Ekologija	1

REZULTATAI

FORMALIAUS MOKYMO REIKŠMĖ

- Respondentų buvo prašoma įvertinti akademinės veiklos svarbą jų karjerai. Daugelyje atvejų tiriamieji nurodė, kad studijuoti dalykai yra svarbūs darbe.
- Reikšmingiausiais respondentų įvertinta buvo vartotojo elgesys ir turizmo geografija (95%), mažiausiai - aplinkos įtaka turizmui (69%) ir transporto vadyba (55%).
- Respondentų manymu, yra veiklų, kurių nebuvo akademinėje veikloje, tačiau jos ne mažiau svarbios, nei dalykai, kuriuos mokėsi. Šie dalykai yra – verslo strategija, informacijos vadyba, projektų vykdymas, turizmo mokslas.
- Taigi, verslas, ekonomikos mokslai yra populiariausi ir dažniausiai pasitaikantys turizmo mokyklyje.

Tarptautinio turizmo administravimo magistratūros studijų programos tikslas:

yra parengti specialistus, galinčius spręsti teorinius ir praktinius turizmo politikos ir valdymo, atvykstamojo turizmo plėtros, efektyvaus turizmo išteklių naudojimo problemas, remiantis viešojo administravimo ir vadybos principais bei darniojo turizmo principais ir strategijomis ir aktyviai dalyvauti turizmo politikos įgyvendinime nacionaliniu bei regioniniu lygmeniu bei su turizmu susijusių įstaigų valdyme, teisės aktų ir programų kūrimo ir įgyvendinime, kitose turizmo veiklose viešajame ir privačiame sektoriuose bei moksliniuose tyrimuose.

Studijų programų turinys: dalykų grupės

46% programos sudaro viešojo valdymo ir artimų sričių dalykai. Programa numato administravimo vadybos ir administravimo tyrimų teorijos ir praktikos, žmogiškųjų išteklių vadybos, organizacijų teorijų, strateginio valdymo, vadybos, viešojo administravimo pagrindų.

Trečdalis programos skirta moksliniam tiriamajam ir magistro baigiamajam darbui.

54% programos sudaro Turizmui skirti dalykai: turizmo mokslas ir praktika, regionu turizmo plėtros politika, turizmo administravimas, darni turizmo plėtra, turizmo marketingas, turizmo psichologija, turizmo ekonomika, tarptautinio turizmo plėtra, kultūrinio turizmo vadyba.

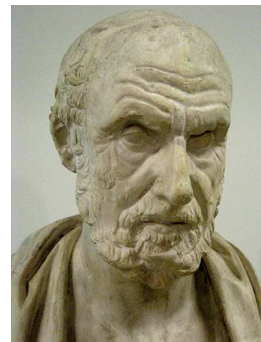
Trečdalis programos kreditų skirta moksliniam tiriamajam ir magistro baigiamajam darbui.

Bendrosios kompetencijos

- *Pagrindinės profesinės žinios*
- *Gebėjimas mokytis, t.y. prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos, įsisavinti naujas žinias ir įgūdžius*
- *Gebėjimas dirbti tarptautiniame lygmenyje*
- *Projektų kūrimo bei valdymo įgūdžiai*

primum non nocere

Iš Hipokrato priesaikos

AČIŪ UŽ DĖMESĮ!